

Revista

Regió7

DIRECTOR: MARC MARCÉ I CASAPONSA.
EMPRESA EDITORA: EDICIONS INTERCOMARCALS SA.

Moda
Clàssiques i llampants
Sabates Tods
10

Entrevista
Antonio Colomer. «Alemanya
ha de ser menys paternalista» **6**

Reportatge
Esclaus dels
cànons estètics **7**

Viatges
Serra de Tramuntana
Entre llacs i pics màgics **12**

Les arrels del mite Tarradellas

EL MANRESÀ JOAN ESCULIES FA AFLORAR
EN UN LLIBRE LA DESCONEGUDA
JOVENTUT D'UN PERSONATGE CLAU

Portada del primer
volum de la biografia
del president de la
Generalitat

**Venda d'alimentació
per animals.**
Directe de fàbrica.

Ctra Manresa a Solsona (C-55) km 36,5 / 08250 Sant Joan de Vilatorrada (Barcelona)
T. 93 876 40 80 F. 93 876 40 90 / info@galitopinsos.com / www.galitopinsos.com / Twitter i Facebook: Galitopinsos

Gossos
Gats
Cavalls
Esquer Pesca
Caça i Ginètica
Aviram
Cunicultura
Garrins
Porci
Ovi
Boví
Ocells

L'historiador manresà Joan Esculies signa «Josep Tarradellas. Dels orígens a la República (1899-1936)», primer volum d'un projecte de Dau Edicions, l'Arxiu Tarradellas i la Diputació de Barcelona per traçar la primera biografia exhaustiva de qui va ser president de la Generalitat, i que constarà de quatre llibres. Per **Toni Mata i Riu**.

Tarradellas

EL POLÍTIC

ABANS DE

LA GUERRA

Un jove despert, un pulcre home de negocis, un polític d'acció, un organitzador de primera, un catalanista sense escarafalls, un home ambiciós? Qui va ser Josep Tarradellas, en realitat? Un fill de la localitat de Cervelló, on va néixer el 1899, que va arribar als quinze anys a Barcelona i a principi dels anys 30 ja ocupava càrrecs de màxima responsabilitat al costat del president Francesc Macià. Una ascensió meteòrica en l'escalafó de la Generalitat i, al capdavant, un damnificat més de la República, que va pagar la seva trajectòria amb l'exili. Fins que va tornar i, amb una de les proclames més carismàtiques de la història recent del país, va avisar que «ja sóc aquí!», liderant la restauració del govern català després del franquisme. Hi ha moltes preguntes sobre la vida i l'obra de Tarradellas que comencen a veure la llum gràcies al projecte que Dau Edicions, l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià (monestir de Poblet) i la Diputació de Barcelona han engegat amb la publicació prevista de quatre volums que in-

tentaran oferir una biografia exhaustiva i, alhora, crítica i rigorosa per traçar el perfil d'un personatge tan popular com mal conegut. L'autor del primer llibre de la sèrie -*Josep Tarradellas. Dels orígens a la República (1899-1936)*- és Joan Esculies (Manresa, 1976), qui ha traslladat al paper l'essència de la tesi doctoral que està ultimant a la Universitat Pompeu Fabra.

Josep Tarradellas va néixer el 19 de gener del 1899 a una vintena de quilòmetres de la ciutat on va fer carrera professional i política. Les seves arrels són a Cervelló, fill de Salvador Tarradellas i Casilda Joan. El 1914, als

15 anys, es va traslladar a Barcelona, una urbs que es va veure afavorida en el terreny material per l'esclat de la Primera Guerra Mundial. Neutral com va ser Espanya en aquell conflicte bèl·lic, la capital catalana va esdevenir una enorme indústria de manufacturació de productes que requeria la colossal maquinària de la batalla cruenta que s'estava lliurant al cor de l'Europa civilitzada. Poc després d'establir-se al principal del número 120 del carrer Diputació, va ingressar al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI), una entitat de caire gremial que buscava la formació moral, física i cultural dels seus associats en un ambient marcadament catalanista. L'any següent, Tarradellas va entrar a treballar a la casa de representacions tèxtils Joan Casanovas i Ferrer, a la ronda Universitat, on es va començar a forjar la personalitat d'un autèntic *self made man*, al més pur estil americà.

Tot i que la seva família no estava polititzada, Tarradellas «va participar de l'ambient d'agitació catalanista impulsat pel catalanisme esquerrà», escriu Esculies. L'any 1918 va entrar a la Secció Permanent de Propaganda Autonomista del CADCI com a vocal cinquè, i mai va ocupar el càrrec de secretari, tal com ell mateix havia comentat alguna vegada. Trobem en la biografia de Tarradellas una presència constant en entitats diverses, però alhora la seva trajectòria indica una personalitat, en certa manera, individualista que li va permetre prosperar mentre molts d'aquells a qui va freqüentar durant els anys de joventut quedaven a mig camí. El 1918 es va crear la Joventut Nacionalista La Falç, una de les nombroses agrupacions en què es va concretar un nacionalisme radical que pecava de desorganitzat. Aleshores, Tarradellas ja formava

part del que Esculies descriu com «l'ambient del nacionalisme català radical o intransigent». Però aquell jove vingut de Cervelló ni va ser un membre especialment significat ni va ocupar cap càrrec directiu. De fet, cinc anys després, la dictadura de Primo de Rivera va obligar a clausurar aquestes associacions. «Deia la seva dona que no sabia ballar sardanes», explica l'historia-

dor manresà, però el cert és que Tarradellas s'apuntava més a les sortides i les vetllades sardanistes que no a l'agitació política.

Els primers anys de la dècada dels vint van portar diversos canvis en la vida del futur president de la Generalitat. Durant més de dos anys, del 1921 al 1923, Tarradellas va prestar el servei militar. El seu pare havia satisfet el pagament necessari per reduir-ne la durada, però la guerra del Marroc ho va fer impossible. El gest patern, almenys, va estalviar-li d'anar al front i, l'1 d'agost del 1921, el jove recluta va ser cridat a files com a sanitari de segona a la Quarta Comandància de Tropes de Sanitat a l'Hospital Militar Gómez Jordana de Melilla, amb motiu de la batalla d'Annual. Allí va conèixer tant l'advocat Antoni Xirau com Pere Pla, germà de l'escriptor Josep Pla.

Un reeixit home de negocis

Retornat a la vida civil, va topat amb la realitat de la dictadura, i va dedicar aquells anys al seu progrés professional. Demonstrant ja la seva habilitat per a l'organització, que després li va proporcionar notables rèdits polítics, va aparcar la feina de dependent i, gràcies a un préstec que li va concedir el seu pare, va establir-se pel seu compte com a representant de comerç gràcies als contactes que va establir a escala internacional. Tarradellas no va deixar mai de banda la seva feina i va assolir la tranquil·litat econòmica.

Encara amb Primo de Rivera en el poder, Tarradellas va fer un altre pas decisiu: el 3 de desembre del 1927 es va casar amb Antònia Macià, cinc anys més jove que ell, a la basílica de Montserrat. Malgrat la coincidència del cognom, la noia no tenia cap parentesc amb Francesc Macià. L'any següent, concretament el 29 de setembre del 1928, va néixer el primer fill del matrimoni, Montserrat, una nena amb síndrome de Down.

Afirma Joan Esculies que «Tarradellas, a pesar dels discursos justificatius dels anys trenta per no ser vist com un novíngut -donant-se rellevància en el si del CADCI, en la fundació de La Falç, en l'estructuració de la FDN i en l'amistat amb Macià- i, sobretot, en els del moment de fer balanç de la seva vida a través del seu relat autobiogràfic per entroncar-se

Tarradellas va fer el servei militar a Melilla. En aquesta fotografia del 1921, seu en companyia de Pere Pla

amb un passat polític, fins a començament dels anys trenta no mostrà un interès especial per fer política, ni per assolir càrrecs rellevants en les entitats de les quals formà part. La seva preocupació principal fins aleshores fou aconseguir una posició econòmica per viure sense estretons».

Un gran organitzador

Un llaip i una llibreta van ser els involuntaris protagonistes d'un dels gestos més decisius dels primers quaranta anys de vida de Tarradellas. El febrer del 1931, l'almirall Aznar-Cabañas va restablir les garanties constitucionals i va convocar eleccions. El dia 22 d'aquell mes, Macià va tornar de l'exili aprofitant el nou clima polític i Tarradellas, aleshores ja fermament implicat en la reorganització de La Falç, va ser un dels catalanistes que es van desplaçar fins a Maçanet de la Selva per rebre el líder d'Estat Català. Paral·lelament, en els ambients nacionalistes bullia el debat sobre la Conferència d'Esquerres que havia sorgit de les pàgines del diari L'Opinió. Macià va ser prou sagaç per entendre que necessitava una massa crítica de partidaris i aquesta iniciativa podia proporcionar-li l'amplilideratge que anhelava. Per decidir la postura del partit respecte de la Conferència, es va convocar una assemblea a l'Avenç Obrer de Sant Andreu (Barcelona). La nit del 18 de març, després que l'activitat s'hagués de suspendre per l'expectació que va generar l'arribada de Macià, Tarradellas va demostrar els seus dots. Tal com explica el militant d'Estat Català Ramon Arrufat, Tarradellas, «l'home a qui mai no havíem vist formar part de les fileres de l'ortodòxia macianista, de cop i volta passà a ser secretari de Macià». Veient-se desbordat per les peticions dels concurrents, en un moment donat aquell representant de comerç triomfador, «un de tants en el bullici d'aquella febrera nit, va oferir-se a Macià dient: 'Què és el que s'ha de fer?' i tot desembutxacant paper i llaips començà la seva funció prenent notes a tort i a dret dels allí reunits, on cadascú s'atribuïa la prioritat que la seva entitat era la primera en mèrits per tal que Macià hi fes actes de presència. I així va quedar gairebé nomenat Josep Tarradellas secretari efectiu de Macià».

L'endemà, 19 de març del 1931, tal com conta Esculies, «de la Conferència en va sortir el partit de l'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), fruit de la convergència del grup de L'Opinió; el Partit Republicà Català de Lluís Companys; l'Estat Català de Macià i Aguadé; La Falç i les agrupacions nacionalistes radicals i republicanes comarcals i barcelonines». ERC es va presentar a les eleccions municipals del 12 d'abril i hi va obtenir «una victòria aclaparadora» després que Tarradellas s'erigís en un infatigable responsable de campanya.

Tarradellas i Antònia Macià es van casar el 3 de desembre del 1927 a Montserrat

Participació de naixement de Montserrat Tarradellas i Macià, el 1928

Tarradellas i altres diputats catalans a les Corts constituents

Firmes dels membres de la guàrdia de nit el 14 d'abril del 1931

L'ascendent de Tarradellas va viure un nou episodi just la setmana següent. El dimarts 14 d'abril, Macià va proclamar la República catalana i el cervellonenc va posar ordre en el guirigall que es va muntar al Palau de la Diputació, poc després reinstaurat com a Palau de la Generalitat. Com va escriure unes setmanes després Joan Lluhi, un dels polítics més influents del moment, «Tarradellas va fer fora 'una sèrie de senyors que anaven per allí i, com qui no fa res, ho anaven ocupant tot, sense que per nosaltres oferissin cap garantia de lleialtat i cap garantia de tenir-los en el moment decisiu, cas que hagués arribat». No és en va que, en aquelles hores de tanta transcendència, Tarradellas va arribar a dormir sobre unes catifes al Palau, tal era la necessitat de controlar una situació que es podia desplomar en qualsevol moment. El 17 d'abril, Macià va nomenar Tarradellas secretari particular amb un sou de cinc-cents pessetes.

La dècada dels anys 30 del segle passat va registrar una successió pràcticament ininterrompuda d'esdeveniments que van marcar l'agenda social i política de Catalunya, i en tots Tarradellas va ser protagonista. Presentat com el candidat més jove d'Esquerra, va concórrer a les eleccions a Corts Constituents del 28 de juny del 1931 en les llistes de Barcelona ciutat i va ser escollit amb 94.833 vots. No obstant això, «no va destacar com a parlamentari». La vàlua del secretari de Macià era una altra, com va quedar palès durant la campanya de propaganda de l'Estatut de Núria. Tot i el seu disgust per no haver estat inclòs en la comissió redactora del text —«em va saber molt greu que no em nomenessin», va dir—, va callar i posteriorment va ser el responsable de dirigir l'oficina de propaganda de la Generalitat en la campanya favorable al projecte d'Estatut. Davant els resultats —el 99 % dels votants, en una participació del 75 %—, la campanya va ser un èxit clamorós. Tarradellas també va ser el responsable de l'oficina de la Generalitat a Madrid i del viatge de Macià a la capital espanyola per presentar el projecte al govern de la República.

Conseller de Governació

L'ascendent polític de Josep Tarradellas va escriure un nou capítol quan va ser nomenat conseller de Governació del segon govern provisional de la Generalitat. Una responsabilitat que va exercir sense temor, malgrat que va causar-li nombroses enemistats perquè va afrontar de cara la reorganització del cos de funcionaris de l'administració. Davant seu, Tarradellas tenia un problema: la Generalitat s'havia omplert de persones que havien accedit al seu lloc de treball prioritant la fidelitat a Macià per sobre de l'aptitud professional. Apunta Esculies que «la consecució de la Generalitat havia dut immediatament a un horitzó laboral, tant per a persones amb credencial com per a altres de menys preparades. L'allau de pressions i recomanacions a què es va haver de fer front per col·locar o recol·locar amics, coneguts i saludats fou la tendència habitual dels pri-

Tens molts punts al teu costat

Manresa Bus

Compra aquí els títols multiviatge T-10 i T-Mes del Bus Manresa

Manresa Bus
C/ Antés, 15. Polígon Industrial Els Dolors

Estació d'Autobusos
Sant Antoni M^o Claret

Estanc 14. Arpa
Alcalde Amengou, 13

Estanc 13. Barcelona 54
Barcelona, 54

Estanc 21. La Font
St. Cristòfol, 39

Llibreria Arroniz
Avda. Bases 31-33

Estanc 22. La Parada
Bloc, 10 La Parada (C/ Lluís Millet)

Estanc 01. Joan Prat
Cra. Pont Vilomara, 106

Club Natació Manresa
Vidal i Barraquer 1

Estanc 20. Pedro Giménez
St. Maurici, 39

Quiosco Ampans
Hospital St. Joan de Deu

Quiosco Ampans
Centre Hospitalari

Quiosco-Cafeteria Totem
Primer de Maig, local 5

Herboristeria Maurice Mesegué
Angel Guimerà, 15

Caramel's
Pompeu Fabra, 2

Galeries La Caixa

Llibreria Rubiraltà
Born, 24

Quiosco Benillure
Cra. Santpedor, 114

Estanc 18. Saclosa
Saclosa, 26

Papereria PINK
Francesc Moragas, lletra A

Llibreria Bases
Bases de Manresa, 68

Estanc, 12. Bonavista
Cra. Santpedor, 5

Estanc 11. Nadal
Vilanova, 27

Estanc 3
Sobrerroca, 38

Papereria Els Colors
Font dels Capellans, Bloc 15 baixos, 6

Llibreria Bages
Plaça Bages, 7

Estanc Busquets
Cra. Vic, 28

més informació a: www.manresabus.com

mers temps de l'administració que prenia el relleu a la Diputació provincial».

No podia ser d'altra manera: la neteja va causar malestar, sobretot del nacionalisme radical procedent de l'Estat Català de Macià, que va quedar englobat a Esquerra. Però Tarradellas va persistir en el seu propòsit. I va sumar-hi altres tasques com la publicació de forma regular del Butlletí Oficial de la Generalitat i la dignificació del Palau de la Generalitat. Després, Tarradellas va plegar del càrrec de secretari particular de Macià. Dedicat a Governació, es va aplicar en el traspàs del servei d'ordre públic, abans fins i tot de l'aprovació de l'Estatut a les Corts, que es va concretar el 9 de setembre d'aquell mateix any. El 3 d'octubre, Macià va anunciar el tercer govern provisional, i Tarradellas va mantenir la cartera de Governació. Un càrrec des del qual, amb el president, va convocar les primeres eleccions al Parlament de Catalunya per al 20 de novembre del 1932, en les quals va obtenir un escó de diputat en les llistes d'ERC de Barcelona ciutat. El 6 de desembre es va inaugurar el Parlament.

Macià va incloure

Tarradellas en el primer govern estatutari com a conseller de Governació i Sanitat, però la sintonia entre ambdós es va trencar en un episodi en què va estar involucrat el govern espanyol. Joan Moles va deixar el càrrec de governador civil de Barcelona i el Consell de Ministres va apostar per Tarradellas, tot i que la Generalitat va proposar els noms de Josep Irla, Josep Dencàs i Joan Selves. La confiança de Madrid era una acceptació tàctica del traspàs dels serveis d'ordre públic, però el rumb de l'afer es va torçar quan Macià «va argumentar que no toleraria que el conseller de Governació, que tenia sobre seu la facultat de ser el superior jeràrquic dels ajuntaments, fos a la vegada qui comandés les forces públiques i tingués duplictat de càrrecs. Va afegir, a més, que no acceptava que en el Consell hi figurés ningú que a la vegada es degués al govern de la República». En una reunió del 21 de gener del 1933, Macià va exclamar que no acceptaria la proposició que es cursava des del govern espanyol a través d'un telegrama del ministre de Governació, Casares Quiroga. Tarradellas, tal com va explicar, va pensar: «he de dimitir perquè no té confiança en mi. Li vaig preguntar el perquè d'aquella decisió. 'Perquè ja no tinc confiança en vostè. [...] És un home capaç un dia de treure'm d'aquesta cadira i seure-hi vostè'».

Tarradellas va ser coherent i va plegar. Com explica Esculies, «arran de l'anomenada 'crisi de gener' les relacions entre Tarradellas i Macià van trencar-se, i el President va morir el Nadal del 1933 sense que es tornessin a tractar». Però no va abandonar la política i va mantenir des de La Falç una actitud crítica amb Esquerra que va culminar el 27 de setembre amb l'expulsió de Tarradellas d'ERC. La constitució del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra (PNRE) per ocupar l'espai d'ERC va fracassar.

La relació amb Companys

Francesc Macià va morir el 25 de desembre del 1933 i, només sis dies després, Lluís Companys va ser escollit president de la Ge-

neralitat «amb els vots favorables de Tarradellas i la resta de diputats del PNRE. Tot i que Lluhi va acceptar la cartera de Justícia i Dret i tornar al Consell, Tarradellas va creure que no era pertinent compartir govern amb gent que estava lluny del seu posicionament ideològic, i que no es podia aspirar a combatre ERC des de la col·laboració dins d'un executiu de Companys que s'havia elaborat amb voluntat de concentració i de pluralitat. Durant aquests mesos, Tarradellas no va tornar a ocupar cap càrrec a la Generalitat, però això no va evitar que els fets d'Octubre també el duessin a la presó. El 6 d'octubre del 1934, Companys va proclamar l'Estat Català de la República Federal Espanyola com a reacció al govern de drets d'Alejandro Lerroux i les amenaces contra l'autonomia catalana. La reacció del capità general de Catalunya, Domènec Batet, va ser mantenir la fidelitat al govern espanyol i l'exèrcit va detenir Companys a primera hora del matí de l'endemà al Palau de la Generalitat. Tarradellas va ser detingut en segona ins-

tància, traslladat al vaixell-presó Uruguay i, uns dies després, al Ciudad de Cadiz. El 18 d'octubre, però, va quedar en llibertat un cop el general Sebastián Pozas el va escoltar negar la seva implicació en els fets. Tarradellas s'havia assabentat de l'acció de Companys mentre sopava al Casal del Metge i s'havia manifestat contrari a aquesta manera de fer les coses.

Josep Tarradellas va expressar en aquells temps confusos la necessitat que el catalanisme es mantingués unit per fer front als perills que l'amenaçaven. Després dels fets d'Octubre, el seu partit va quedar seriosament ferit i el govern espanyol va suspendre les facultats del Parlament. En l'article

Orientació política, del 28 de gener del 1935 a La Rambla, va escriure que «Catalunya només pot triomfar si els seus homes, tant els de dreta com els d'esquerra, tenen un pensament polític definit, i per damunt de tot ben català, no es deixen portar els uns pel despit i els altres per la demagògia». Calia reordenar l'esquerra catalanista i el procés va reeixir amb el triomf del Front d'Esquerreres a Catalunya en les eleccions a Corts del 16 de febrer del 1936. Refent el camí, Companys va ser alliberat i va recobrar la legitimitat del govern que els militars havien engarjolat. Tarradellas va continuar ocupat amb els seus negocis professionals sense apartar-se de l'actualitat política, i fins i tot va sonar per ocupar la cartera de Governació a la Generalitat, tot i que el rumor no es va concretar. El 5 de maig va ser escollit president de La Falç i a principi de juliol va ser nomenat tesorero de la junta directiva de l'Ateneu Barcelonès, que aleshores estava presidit per Amadeu Hurtado.

La vida de Tarradellas va canviar el 17 de juliol amb la sublevació militar al Marroc. La rebel·lió va esclatar dos dies després a Barcelona i va fracassar. Tarradellas, que havia passat la nit al seu despatx professional, se'n va anar a la Generalitat a posar-se a disposició de Companys. Un gest que no tan sols el va retornar a la primera línia política sinó que també el va convertir en el «conseller més rellevant dels successius governs Companys durant la guerra civil».

▲
Lliurament de l'Estatut a Madrid, 16 d'agost del 1931. Macià és al centre i Tarradellas, dret a l'esquerra

Tarradellas visita les obres de dignificació del Palau de la Generalitat (1932)

Rebuda de Companys a Castelldefels tornant de la presó de Cadis, l'1 de març del 1936

L'ARXIU MONTSERRAT TARRADELLAS I MACIÀ APLEGA DOS MILIONS DE PÀGINES

► Els documents i les fotografies que il·lustren aquest reportatge provenen del fons de l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià, dipositat al monestir de Poblet des del 1981, un any després que el mateix Tarradellas hagués expressat el seu desig que fos així, el 10 de març del 1980. Aquest extens llegat s'ha convertit en un material de primer ordre per als estudiosos de la història catalana del segle XX. La conservació d'aquesta documentació va ser possible gràcies a la cura que va tenir el seu propietari fins i tot en els pitjors moments. Els seus pares van guardar els papers en bidons de benzina precintats a les vinyes de la casa familiar quan Tarradellas era a la presó. La Gestapo nazi va escorcollar la finca però no hi va trobar res i el material ha arribat fins als nostres dies.

Les xifres parlen d'un fons molt destacat: 2 milions de pàgines de documents classificades en set sèries cronològiques. L'arxiu ocupa un espai de 2.000 metres quadrats, amb tres sales de consultes a disposició dels visitants que ho sol·liciten. Des del 1988, any de la mort de Josep Tarradellas, l'arxiu ha admès les gairebé nou-centes peticions de consulta que ha rebut. Així mateix, la biblioteca de l'arxiu conté 11.000 llibres, a més de revistes, fotografies i pel·lícules, entre altres documents. Aquest material és imprescindible per al projecte editorial que, encapçalat per Dau Edicions, vol portar al públic una extensa biografia en quatre volums de Josep Tarradellas, el primer dels quals ja és a la venda signat pel manresà Joan Esculies.

Joan Esculies

HISTORIADOR

«TARRADELLAS NO VOLIA LA POLÍTICA DE PROCLAMES DES DEL BALCÓ»

J. S. | MANRESA

La figura de Tarradellas ha passat pel sedàs d'una acurada i necessària revisió gràcies al treball de Joan Esculies (Manresa, 1976). Un personatge «mal conegut» que va sobreviure a l'infortuni i es va convertir en el primer president de la Generalitat restablerta després de gairebé quatre dècades de franquisme.

P Sabem qui era Tarradellas... però que era, en clau política?

R Un catalanista d'esquerres, un nacionalista català tal com es proclamava ell mateix.

P Una figura històrica amb mala premsa pòstuma?

R A Tarradellas, tothom se l'ha apropiat malament. I des del seu propi partit, ERC, no se l'ha reivindicat. Al final de la seva vida, a més, va acceptar el marquesat, i això ja va ser el colofó.

P Si ni els seus el veuen de bon ull...

R El problema de Tarradellas és que, com a president de la Generalitat, no sobreviu a la comparació amb Macià i Companys. Aquest darrer, amb la gran representació del seu afusellament, descalçant-se per morir trepitjant la terra catalana, va reescriure el seu passat, ja que fins i tot se l'havia titllat d'espanyolista. Tarradellas, en canvi, va viure molt temps. Les memòries, ni que siguin orals, d'aquells a qui ell va barrar el pas del funcionariat de la Generalitat, no parlen bé d'ell. A l'exili, tant interior com exterior, n'hi havia que es treien els ulls per ser president. I, a més, el 1980 va guanyar CiU i no el PSC, que potser hauria estat un partit més afí a les seves idees.

P Com es va relacionar amb Pujol?

R Tarradellas no estava d'acord amb la seva política, que va criticar fins al 1988, quan es va morir. Tarradellas considerava que la política de la llagrimeta i la queixa constant, el victimisme, no porta enlloc. Estava d'acord que s'havia d'establir un tracte bilateral entre els dos governs, però sempre des d'una postura de lleialtat mútua.

P S'ha trobat, treballant la seva biografia, que és un personatge poc conegut?

R Sobretot, poc investigat. La historiografia es va quedar allò que ell va aconseguir que quedés com a veritable, però no s'havia gratat més enllà per saber què hi havia.

P I vostè, que ha gratat, què ha descobert?

R Hi ha aspectes com el seu progrés econòmic durant la dictadura de Primo de Rivera, entre 1923 i 1930, que són una novetat absoluta. Tarradellas va ser un autèntic *self made man*, fet a si mateix, i en temps de Primo va aprofitar que l'activitat catalanista s'havia aturat, forçosament, per progressar en el terreny professional. Va fer un salt endavant brutal, fins al punt que va poder regalar una casa als pares, a Cervelló, i un Mercedes.

P A Tarradellas el coneixem com a polític durant la República, la guerra, l'exili i en la democràcia. Però en el seu llibre explica que mai va deixar la seva feina de representant de comerç.

R Ell va detectar que hi havia tres grans àrees d'interès econòmic: Irlanda del Nord, el nord d'Anglaterra i la perifèria de Londres en el camp del tèxtil i la porcellana; Txecoslovàquia i Alemanya per la seva capacitat de fabricació

amb el vidre i la porcellana; i Nova York i la regió dels grans llacs americans per les manufactures de teixit amb cautxú. La documentació no ens permet resseguir del tot les seves passes en aquest terreny, però sabem que sempre va estar portant el negoci.

P Aquesta ocupació el va limitar en la seva dimensió política?

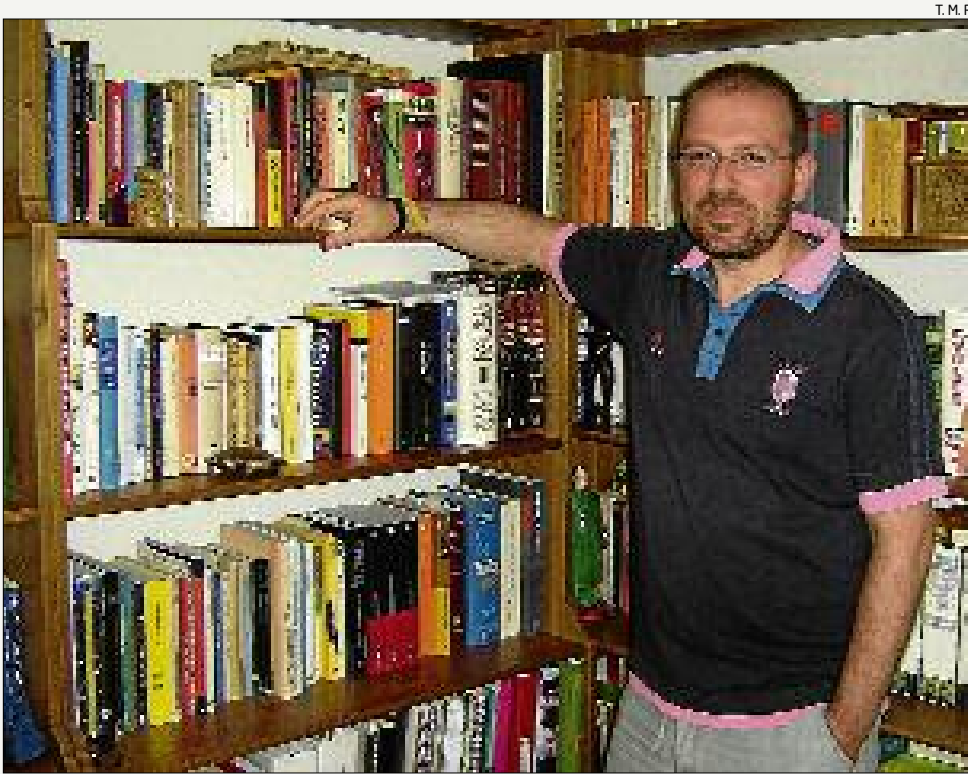
R El fet de tenir guanys propis és un aspecte important de la seva biografia, ja que li permetia decidir per si mateix si estava d'acord o no amb les situacions que se li presentaven, amb allò que veia. Alhora, però, això el va posar en contra dels que l'havien conegut de jove, alguns dels quals havien acompanyat Macià a l'exili i, en tornar, reclamaven un lloc de treball a la Generalitat. Tarradellas, quan va ser conseller de Governació, va barrar el pas a una part d'aquesta gent.

P Tarradellas va trencar amb Macià a principi del 1933. Feia temps que es coneixien?

R Contràriament a la versió que ell mateix havia divulgat, no crec que a començament dels anys 30 Macià sabés gaire bé qui era Josep Tarradellas.

P Tarradellas, com veia Macià?

R Francesc Macià tenia un magnetisme brutal, quan sortia al balcó la gent al·lucinava. No era un bon orador ni un gran articulista, però va ser el primer polític de masses del país, coneixia els mecanismes de seducció de la gent, acostar-se al ciutadà, fer petons als nens i altres estratègies d'aquest tipus. Companys no tenia aquest magnetisme, però era un orador bestial, va treballar la curta distància, als casinos republicans i altres locals per l'estil. En canvi, Tarradellas no tenia imatge, ni era un bon orador ni un bon articulista. Quan va ser diputat a Corts, sempre va preferir quedar-se callat. S'explica que, per ajudar-lo a superar la por escènica a parlar en públic a l'hemicicle espanyol, Companys li va dir: «mires els diputats, em mires a mi, i penses: què cony volen aquesta colla de ximples? I et poses a parlar tranquil·lament i te'n sortiràs». Però res. La seva virtut era la capacitat d'organització. No hi ha cap

«A Josep Tarradellas tothom se l'ha apropiat malament, i

des del seu propi partit, ERC, no se l'ha reivindicat. Que acceptés el marquesat ja va ser el colofó»

«A diferència de molts companys

de generació, Tarradellas va obtenir el

progrés professional, va ser un 'self made man' que mai va deixar els negocis»

«No bevia, no fumava, no sortia de

festa, no se li coneixen

dones... Va ser

un home tradicional en la seva vida

personal i un pragmàtic en política»

episodi de la política catalana d'aquells anys en què ell no hi sigui al darrere.

P Sorprenent.

R Va ser un revolucionari en aquest camp. En una visita d'Azaña a Barcelona pel tema del traspàs de les competències d'ordre públic a la Generalitat, va muntar una gran moguda, fins i tot amb una desfilada a la Via Laietana amb gent a banda i banda com aquelles rebudes que tots tenim al cap que es feien a Nova York a herois com Charles Lindbergh. Hi havia consens que era un home que sabia organitzar les coses bé.

P Si no tens carisma, almenys aptitud.

R En les seves memòries, Carles Fontseré explica que quan els polítics catalans i els seus familiars eren al Mas Perxés, a l'Empordà, camí cap a l'exili el 1939, Tarradellas va ser qui controlava quanta gent havia d'anar en cada grup per creuar la frontera i amb quina diferència de temps havien d'anar sortint. Tarradellas sabia que no era un home de míting, i els cops que li va tocar parlar, sempre deia que era el primer cop que ho feia perquè l'auditori no li ho tingués en compte.

P Com va afectar-lo el fet que la seva primera filla, Montserrat, tingués síndrome de Down?

R Hi havia gent que es pensava que Tarradellas era solter perquè no se'l veia mai amb la seva dona. L'Antònia vivia íntegrament dedicada a la seva filla. Cal pensar que, l'any 1928, tenir una nena amb síndrome de Down no deixava de ser un trauma. En certa manera, Tarradellas es va abocar a la política com a refugi, pel dolor que podia tenir a casa per aquest fet. En els viatges que feia a l'estranger, sempre aprofitava per anar a visitar metges, amb la voluntat que la Montserrat tingués la millor vida possible.

P Com era en la seva vida privada?

R No bevia, no fumava, no anava de festa, no se li coneixen dones... Tarradellas va ser un home molt tradicional, molt contrari a tots aquest vicis. Quan es va casar, vivia a la porta del davant de la dels seus pares, a Barcelona. Hi havia actituds de la classe política que no li feien el pes.

P Un jove de pagès que vivia sense grans escarafalls?

R Es va estendre la idea que Tarradellas havia estat el fundador de La Falç, que als quinze anys ja anava amb Macià... Però no és veritat. Tarradellas no va tenir influència entre la gent de la seva generació, a ell li agradava conèixer noies, divertir-se, ballar sardanes... Tot i que la seva dona sempre deia que en Tarradellas no en sabia, de ballar sardanes!

P La prestació del servei militar a Melilla és un episodi més de la seva vida o va deixar-li pòsit?

R Allà va veure que hi havia tota una generació que moria per una guerra, per un Estat que era un desastre. Això va crear-li consciència política i, encara que en els anys posteriors es va dedicar sobretot a la seva feina, aquest sentiment li va quedar a dins. A la mili, va conèixer gent que després van ser polítics republicans a Madrid. Però ell no va ser un jove polititzat sinó algú que va obtenir l'èxit professional, i això va fer ràbia entre els que no ho havien aconseguit. Dels 14 als 18 va estudiar a l'escola del dependents i als 30 ja tenia una posició social de la qual molts altres no gaudien. Això és en la base del fet que des de l'independentisme actual Tarradellas sigui un personatge rebutjat. I el seu pragmatisme és vist com una renúncia i no com una manera d'aconseguir coses per al govern de Catalunya.

P En un món d'idealistes, Tarradellas va ser un pragmàtic?

R I tant. Ell estava molt en contra de gestos com sortir al balcó i fer proclames. Tarradellas creia que per aconseguir autonomia i competència calia demostrar que es podia arribar lluny, calia demostrar la pròpia competència, anar més enllà del que estés escrit.

P Per escatir tots aquests detalls de la figura de Tarradellas, s'imposava una feina honesta de revisió dels llocs comuns de la historiografia?

R Manuel Azaña, que va ser el president de la Segona República Espanyola, abans del 1936 deia que tant de bo hi hagués a Catalunya més polítics com en Tarradellas. Després, quan la Generalitat es va prendre més competències de les que li pertocaven durant la guerra, els titllava de sonats. I la visió de Tarradellas que queda, a través del relat d'Azaña, és aquesta, la d'un Tarradellas més separatista que Macià.